

Obsah

Předmluva	9
KAPITOLA 1	
Nové trendy v péči o děti, mládež a dospělé s mentální retardací	11
KAPITOLA 2	
Práva lidí s mentálním postižením	14
KAPITOLA 3	
Metodologické problémy vzdělávání a vzdělatelnosti lidí s mentálním postižením	19
3.1 Vzdělatelnost jako základní kategorie pedagogiky	20
3.2 Vztah výchovy a vzdělávání a jeho terminologická vymezení	22
KAPITOLA 4	
Psychologická charakteristika lidí s mentálním postižením	24
4.1 Klasifikace mentální retardace	27
4.2 Diagnostika mentální retardace	33
4.3 Četnost mentálně postižených v populaci	34
4.4 Psychologické zvláštnosti jedinců s mentální retardací	35
4.5 Kognitivní procesy a jejich vývoj u dětí s mentální retardací	37
4.6 Utváření osobnosti dětí s mentální retardací	44
KAPITOLA 5	
Nejčastější příčiny mentálního postižení	55
5.1 Možnosti prevence vzniku mentálního postižení	57
KAPITOLA 6	
Současný systém výchovy a vzdělávání dětí s mentální retardací	59
6.1 Speciálněpedagogická centra (SPC)	60
6.2 Předškolní výchova dětí s mentální retardací	62

6.3 Zvláštní školy	64
6.4 Pomocné školy	70
6.5 Speciální třídy při základních a zvláštních školách a ústavech sociální péče	82

KAPITOLA 7

Další vzdělávání a profesní příprava mládeže s mentální retardací	84
7.1 Odborná učiliště	84
7.2 Praktické školy	85
7.3 Další možnosti vzdělávání lidí s mentálním postižením	92

KAPITOLA 8

Didaktické principy vzdělávání žáků s mentální retardací	95
8.1 Organizace vyučování	96
8.2 Hodnocení a klasifikace žáků	97
8.3 Osobnost učitele a vychovatele	97
8.4 Spolupráce s rodiči žáků a její specifické problémy	98
8.5 Některé netradiční formy vzdělávání žáků s těžším a těžkým mentálním postižením	99
8.6 Nonverbální komunikační metody	103

KAPITOLA 9

Výchovná a vzdělávací péče o lidi s těžkým a hlubokým postižením.	106
9.1 Hledání nových forem práce s lidmi s těžkým a hlubokým postižením	109

KAPITOLA 10

Integrace žáků s mentálním postižením	114
10.1 Integrace a její sociální aspekty	115
10.2 Integrace a její psychologické aspekty	116
10.3 Pedagogické aspekty integrace žáků s mentálním postižením	118
10.4 Integrované vzdělávání v zahraničí	119

KAPITOLA 11

Výchova a vzdělávání dětí s Downovým syndromem	122
11.1 Fyziognomie a anatomické zvláštnosti lidí s Downovým syndromem	123
11.2 Příčiny vzniku Downova syndromu	125
11.3 Úroveň rozumových schopností lidí s Downovým syndromem	127

11.4 Včasná péče o děti s Downovým syndromem	129
11.5 Vzdělávání dětí s Downovým syndromem	129
KAPITOLA 12	
Výchova a vzdělávání dětí s autismem	131
12.1 Diagnostická kritéria autismu	133
12.2 Možnosti vzdělávání dětí s autismem	134
KAPITOLA 13	
Výchova dítěte s mentální retardací v rodině	136
KAPITOLA 14	
Ústavní péče o lidi s mentálním postižením	141
14.1 Druhy a charakteristika péče	142
14.2 Standardy kvality sociálních služeb	144
14.3 Anketa o humanizaci života v ústavech sociální péče	145
KAPITOLA 15	
Některé nové formy péče o osoby s mentálním postižením	150
15.1 Osobní asistence	150
15.2 Pěstounská péče	153
15.3 Komunitní služby	154
15.4 Neformální komunitní péče	154
15.5 Chráněné bydlení	155
15.6 Chráněná pracoviště	156
15.7 Služby dočasné výpomoci	156
KAPITOLA 16	
Společenské organizace a občanská sdružení a jejich role v péči o mentálně postižené	158
Shrnutí	162
Literatura	164
Přílohy	
Příloha 1:	167
Deklarace o právech mentálně postižených osob, vyhlášená na Valném shromáždění Organizace spojených národů dne 20. prosince 1971	

Příloha 2:	168
Kritéria pro zřízení přípravného stupně pomocné školy	
Příloha 3:	169
Metodický pokyn k zápisům do školy dětí s těžším mentálním postižením, dětí s více vadami a dětí s autismem, č. j. 19 843/97-22	
Příloha 4:	173
Metodický pokyn ke klasifikaci a hodnocení žáků zvláštní školy, č. j. 10 182/98-24	
Příloha 5:	180
Metodický pokyn k hodnocení žáků pomocné školy	
Příloha 6:	184
Metodický pokyn k doplnění vzdělání poskytovaného pomocnou školou, č. j. 15 989/2003-24	